

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ
ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
КРИЗИ, ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ**

14-15 вересня 2023 року

Одеса – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та перекладу
Кафедра педагогіки та психології

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ КРИЗИ, ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

14-15 вересня 2023 року

Одеса – 2023

В збірнику наведені матеріали, які докладалися на Міжнародній науково-практичній конференції «Психологія життєвого простору особистості в сучасних умовах кризи, глобалізації та цифрової трансформації суспільного життя» (м.Одеса, 14-15 вересня 2023р.), висвітлюються: результати науково-практичної діяльності Міжнародного гуманітарного університету й інших ЗВО та організацій України і зарубіжжя.

Психологія життєвого простору особистості в сучасних умовах кризи, глобалізації та цифрової трансформації суспільного життя: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (14-15 вересня 2023р.), м. Одеса. – Міжнародний гуманітарний університет. 338 с. URL: <http://surl.li/lsnq>

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова редакційної колегії

Ківалов Сергій Васильович - Президент Міжнародного гуманітарного університету, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор.

Заступники голови редакційної колегії:

Громовенко Костянтин Вікторович – ректор Міжнародного гуманітарного університету, професор, доктор юридичних наук, заслужений юрист України;

Лефтеров Василь Олександрович – перший проректор Міжнародного гуманітарного університету, професор, доктор психологічних наук.

Секретар редакційної колегії

Бедан Вікторія Борисівна – начальниця відділу аспірантури та науково-дослідної роботи Міжнародного гуманітарного університету, в. о. завідувача кафедри педагогіки та психології, доцент, кандидат психологічних наук.

Члени редакційної колегії:

Адамова Ганна Володимирівна – декан факультету лінгвістики та перекладу, Міжнародний гуманітарний університет;

Боринштейн Євген Рувалович. доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Волощенко Борис Олексійович, викладач кафедри педагогіки та психології Міжнародний гуманітарний університет;

Єрмакова Світлана Станіславівна – професор кафедри педагогіки та психології, доктор педагогічних наук, професор Міжнародний гуманітарний університет;

Жигалкіна Наталія Віталіївна – доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук, Міжнародний гуманітарний університет;

Іванова Оксана Станіславівна - кандидат філософських наук доцент, Міжнародний гуманітарний університет.

Казанжи Марія Йосипівна – професор кафедри педагогіки та психології, доктор психологічних наук, професор, Міжнародний гуманітарний університет;

Кічук Надія Василівна - дійсний член Академії вищої освіти України та Міжнародної академії педагогічних і соціальних наук, доктор педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету, Ізмаїльський державний гуманітарний університет.

Косенко Корнелія Артурівна – професор кафедри педагогіки та психології, доктор медичних наук, Міжнародний гуманітарний університет;

Максименко Юрій Борисович - доктор психологічних наук, професор, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»;

Поплавська Єва Вадимівна – доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук Міжнародний гуманітарний університет;

Райчева Лариса Іванівна – начальниця навчального відділу, кандидат економічних наук, доцент, Міжнародний гуманітарний університет;

Тімченко Олександр Володимирович - доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології, Національний університет цивільного захисту України.

Рекомендовано до друку Вченою Радою МГУ
(Протокол № 1 від 21 вересня 2023р.)

Тези доповідей надруковано в авторській редакції. Автори матеріалів несуть відповідальність за вірогідність наведених відомостей, точність даних за цитованою літературою та за використання даних, що не підлягають відкритій публікації.

Похілько Д.С.

*кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник навчально-наукової лабораторії
екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру,
Національний університет цивільного захисту України*

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ В КРИЗОВИХ ЖИТТЄВИХ УМОВАХ: РОЛЬ ДОРΟΣЛОГО

Наразі питання збереження психічного здоров'я українців є одним з найважливіших, і стоїть, напевно, одразу на наступному місці після перемоги. За ініціативи та за підтримки першої леді Олени Зеленської з грудня 2022 року діє Національна програма психічного здоров'я та психосоціальної підтримки українців. Саме від людини, її стану здоров'я, її поглядів та можливостей залежить майбутнє усієї держави. Наявність постійної загрози життю, психологічне та фізичне виснаження, насильство, втрата рідних, окупація, постійні обстріли, руйнування будинків, вимушене переселення, проживання в будівлях, які до цього зовсім не придатні й багато чого іншого негативно впливають на здоров'я людини.

Нажаль, війна не обирає жертв, вона вбиває та калічить усіх: і мужнього воїна, і беззахисну дитину. З впевненістю можна сказати, що війна є травматичною подією в житті кожної української дитини, й точно залишить в її психіці свій чіткий відбиток травми. Для когось цей відбиток вже є помітний сьогодні, а в когось, за наявністю певних умов, він може проявитися і через 5, 10, 20 і навіть 50 років. Адже, для кожної дитини початок війни був несподіванкою; війна, так чи інакше, принесла із собою реальну та екзистенціальну загрозу життю; війна принесла значні емоційні переживання; в перші дні вона посіяла паніку та незрозуміння що робити, як діяти тощо. Все це є необхідними компонентами для формування психологічної травми в особистості, тим паче в незрілої психіці дитини.

Можна сказати, що діти страждають вдвічі більше ніж дорослі. Першим джерелом травматизації для дитини стає безпосередньо сама небезпечна ситуація війни, другим – емоційно ізольований дорослий (див. рис.1). Так відбувається, бо дитина з народження сприймає світ і події в ньому через дорослого, орієнтується щодо реакцій та моделей поведінки в тій чи іншій ситуації на дорослого, що знаходиться поруч, і якому вона довіряє. Така картина сприйняття світу прийнятна для дітей перших років життя, але, враховуючи той факт, що війна є нестандартною подією, то й орієнтація дитини на реакції дорослого залишиться в поведінці дитини на довший час. Це відбувається за рахунок того, що травмована психіка повертається до більш ранніх форм поведінки.

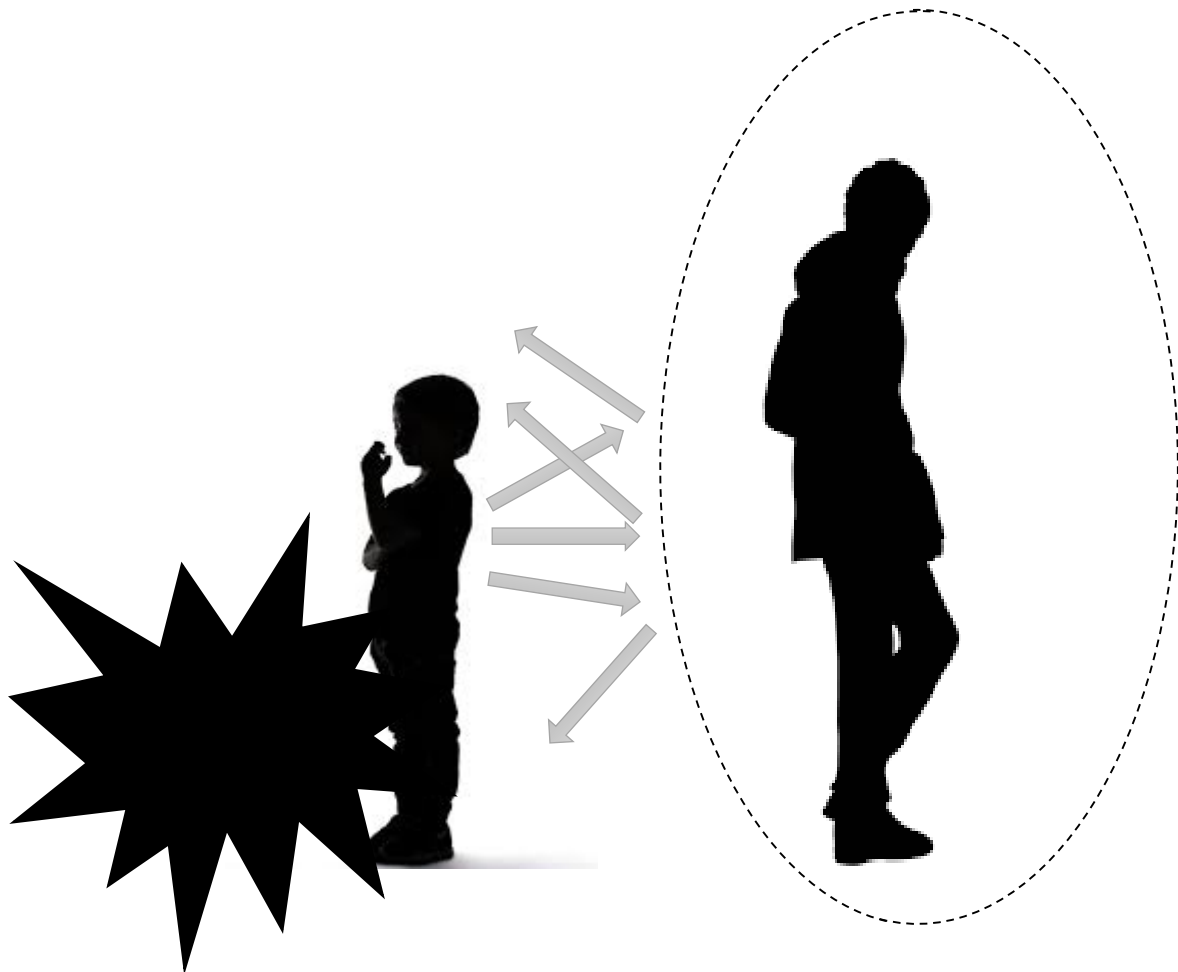

Рис. 1. Джерела травматизації дитини

Другим травматичним моментом є емоційно ізольований дорослий, який не чує і не реагує на потреби дитини. Травмований дорослий, який сам потребує

допомоги, і який знаходиться немов у вакууму під дією механізмів психологічного захисту, просто фізично не може чути і бачити потреби дитини. Не може надати потрібної їй уваги, підтримки та піклування. Дитина при цьому на несвідомому рівні відчуває себе покинутою, на самоті зі своїми внутрішніми переживаннями, страхами тощо.

В доданок ще варто сказати, що дитина завжди віддзеркалює стан дорослого, якщо дорослий дуже емоційно реагує, виплескуючи свій внутрішній стан, то й дитина буде себе поводити схожим чином. Навіть, якщо дорослий не транслює своїх емоцій, але відчуває сильне нервово напруження, роздратування, злість, то й дитина буде знервованою.

Отже, дорослий в кризовій ситуації для дитини в першу чергу є еталоном сприйняття, реагування та поведінки в ситуації що склалася.

По друге, сам дорослий завдає емоційний фон, який буде панувати у відносинах з дитиною.

По третє, дорослий є опорою та підтримкою для дитини, який допомагає впоратися з усіма переживаннями та проблемами. Недарма старовина італійська приказка говорить: «Якщо дитина в біді, то закрив рот та відкрив обійми».

Шкоду, яку вже нанесла нашому народові русько-українська війна не можна буде порахувати в повному обсязі, адже її відголоски будуть лунати ще в декількох поколіннях українців.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	223
<i>Осьодло В.І., Рибчук О. Г.</i>	
РОЛЬ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СУЧАСНОМУ ЛІДЕРСТВІ.....	229
<i>Павлова О.В.</i>	
ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	232
<i>Плохін В. В.</i>	
ЧАСОВИЙ ВИМІР ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ПРИ ОБТЯЖЕННІ НЕГАТИВНИМИ ПСИХІЧНИМИ СТАНАМИ	235
<i>Похілько Д.С.</i>	
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ В КРИЗОВИХ ЖИТТЄВИХ УМОВАХ: РОЛЬ ДОРОСЛОГО	240
<i>Поплавська Є.В.</i>	
МЕНТАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТЕЙ.....	243
<i>Пастернацький А.В.</i>	
ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ЯКОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ	247
<i>Панченко О.А., Кабанцева А.В.</i>	
ОСОБИСТІТЬ У ТУРБУЛЕНТНОМУ ЧАСІ.....	251
<i>Райчева Л.І.,</i>	
ПСИХОЛОГІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ.....	255
<i>Савченко Л.Л., Отич Г.О., Савченко Д.Р.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЯМ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ТРАВМАТИЧНІ ПОДІЇ.....	259
<i>Самара О.Є., Таїматов В.А.</i>	
МОТИВАЦІЙНИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ БАР'ЄР У СВІДКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.	263
<i>Семенов І.С.</i>	
ЖИТТЄВИЙ ПРОСТІР ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	266
<i>Sembrak A.</i>	
PARENTING STYLE AND ITS INFLUENCE ON CHILDREN'S SPORTS ACHIEVEMENTS.....	270
<i>Сервачак О.В., Мамедова А.Ф.</i>	
СОЦІАЛЬНА РЕКЛАМА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	273
<i>Синякова В.Б.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНО-РЕСУРСНОЇ СКЛАДОВОЇ ЗАМІСНИХ ФОРМ БАТЬКІВСТВА В ШВЕЙЦАРІЇ	277
<i>Сорока О.М.</i>	
РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНОГО ОБГРУНТУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ	

Наукове видання

**ПСИХОЛОГІЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ КРИЗИ, ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ**

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

14-15 вересня 2023 року